

SZIJJ FERENC

Egy Radnóti-sor cáfolata

ALKALMI SZABADVERS

„...a házfalokról csorgó vöröslő fájdalom” –
mindig úgy éreztem, hogy ez már sok,
ilyen nincs, ezt nem lehet elképzelni,
nem lehet leírni egy versben. Rémlik,
szavalták az iskolában, és megborzongtam,
de nem is csoda, hát hogy hangzik ez
teljes átéléssel, maradék lélegzettel,
elcsukló hangon?

Merre mennek, kik mennek az úton, erről
van szó kicsivel korábban, nyári alkony,
házfalak, azokról csorog valami, és kiderül,
hogy fájdalom. Csorog lefelé egy fogalom,
egy merő absztrakció.

Amúgy egy nyári alkony tényleg fájhat
békésebb korokban is, ezt könnyű belátni,
s hogy az valamit jelenthet is, vagy több
valamit, attól függ, kinek, mikor, illetve
hogy valaki úgyszólván kivetíti a fájdalmát
a házfalak mozivásznára, az úgy rendben lenne.

Például egy nyári alkonyon könnyörtelenül
elzavartak minket a helyi Dózsa sportegyesület
pályájáról, nem a füvesről, az nekünk is szent volt,
hanem a salakosról, pedig csak focizni
szerettünk volna, rendes, sima pályán,
egyszer nem a játszótér göröngyös gyepén.
Az fájdalmas volt, és így utólag, gondolatban
még fájdalmasabb, mert akkor még azt hittük,

*ez a dolgok rendje, beszökünk, elzavarnak,
vagy lehet, hogy a dolgok rendje
mégis jobban fáj, mint most a gondolat,
hogy másképp is történhetett volna.*

*Vagy ha mozi, akkor mentünk haza
a bátyámmal moziból a délutáni film után,
ha jól képzelem el az emlékeket, és a nagy,
színes képek, vadregényes tájak és szerencsés
végű kalandok után milyen lehetett a kisváros,
mennyire fájhattak nekünk az utcák,
az alkonyi házfalak?*

*De miért csorog a versben, mint friss sebből
a vér, a fájdalom a házfalokról? Talán mert
így jelezné a költő, hogy teljesen össze van
forrva a szülőhazával, hogy tehát ő érzi is
a tárgyakat, sőt, a tárgyak hogylétét is –
ami a házfaloknak fáj, az neki is, és tudja is,
hogy az mit jelent úgy általában?*

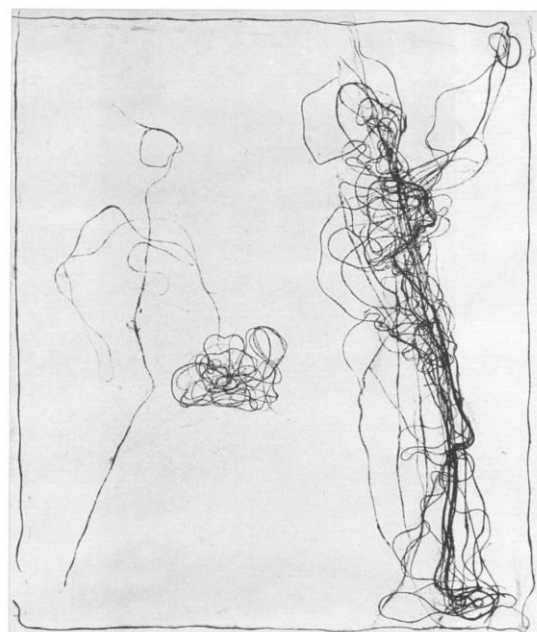
*Csakhogy a szülőhaza – nem a táj,
nem az utcakő, a házfalak és a gyárak,
hanem a szülőhaza mint intézmény,
amiben az úton jövő-menő emberek már azért
benne vannak – kényszermunkára vitte,
majd pedig megölte a költőt, aki nem akart
dezertálni, hiába biztatták erre a barátai.*

*Miért nem akart? Mert aki ennyire tud érezni,
ennyire érzi a tárgyakat, magát a szülőhazát,
aki ennyire el tud érzékenyülni, ilyen gyorsan
és közvetlenül össze tudja kötni az elvonttal
a kézzelfoghatót, az nem dezertálhat? Annak
a szülőhaza nem csak a táj, az emberek,
az utcán a kő, méz, áfonya, hanem kötelmek,
parancs, engedelmesség, megalázkodás, halál?*

*Egy költő haljon meg a hazájáért? Mint Petőfi?
De Petőfi nem egyszerűen a tájért és az emberekért*

*halt meg, hanem lebegett még a szeme előtt
valami más is, mondjuk a világszabadság,
a köztársaság, a jognak asztala, és önként ment
harcba érte.*

*Pusztá áldozat? Kvázi krisztusi? A bűnt eltörölni?
Hogy majd a büntelen csecszopók?
Akik közül majd néhányan megint fekete
egyenruhában fognak masszírozni fel-alá
az utcán? Akik közül elég sokan megint
úgy gondolják, hogy ezek vagy azok a hibásak
mindenért, a zsidók, a cigányok, a másfélék,
és ugyanolyan egykedvűen végignéznek jogfosztást,
kirekesztést, öldöklést ebben a nyomorúságos,
magatehetetlen és agresszív szülőházában?*

KONDOR BÉLA: CÉRNA